

PRZEJEŹDŹAĆ (21) *vb impf*

-żdź- (14), -zdź- (5), -żdź- (1), -zdź- (1).

Pierwsze e oraz a jasne; -jędź- (8), -jeźdź- (3); -jeźdź- Mącz (2); -jędź- : -jeźdź- SarnStat (8:1).

inf przejeżdżać (4). ◇ praes 1 sg przejeżdżam (6). ◇ 3 pl przejeżdżają (3). ◇ fut 3 pl m pers przejeżdżać będą (1). ◇ praet 3 sg m przejeżdżał (1). ◇ [3 pl m pers przejeżdżali.] ◇ con 3 sg m by przejeżdżał (3). ◇ 3 pl m pers przejeżdżali (1). ◇ impers praet przejeżdżano (1). ◇ part praes act przejeżdżając (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVII(XVIII) – XVIII w.

1. *Jadąc lub płynąc czymś, przebywać jakąś drogę; traicere, tramittere, transmittere Calep, Cn; transire JanStat, pernavigare, transvehere, travehere, volitare Cn (14) :*

a. *W jednym kierunku, kierując się do określonego celu (12) : Translabor, Labendo transeo – Przepadam przeiezdzam [!]. Calep 1080b, 784a.*

przejeżdżać co (1): Sthoią po dziłiefyzy dzien pola Alankie pułte, ktore zową płoniny, telko ie całem przeiezdzaia, Kozaci łzukaiąc coby vtargnęli MiechGlab 41.

przejeżdżać przez co (1): iż drogá iest y ma bydź wolna kupcom y obywatelom Królestwa Polfkiego/ y ziem Litewkich/ Mázowieckich/ Rulkich/ Zmudzkich/ którzy przeieźdźaią [transeuntibus JanStat 905] z fwémi kupiámi y rzeczami którémikolwiek przez Pruską y Litewką y iné ziemie Zakonowi poddáné SarnStat 1121.

przejeżdżać czym [= środkiem lokomocji] (2): StryjKron 652; Eremigo – łodzja przeiezdzam. Calep 370b.

przejeżdżać z czym (2): SarnStat 1121 cf przejeżdżać przez co; SarnStat 1238 cf przejeżdżać skąd.

przejeżdżać dokąd (2): A iefliby który z Stároftów dopuścił którému nád zázakánié náłzé do Śląfká przeieźdźać: temu y Stároftwo ma bydź wzięté: y innym karániém/ które nam godné będzie iie zdáło/ ma bydź karan. SarnStat 1237, 1238.

przejeżdżać skąd (1): áni żadnému poddánému náłzému listów wolności przeciwko zázakánium tákowému/ do Węgier y do Śląfká/ ábo ztámtąd z rzeczami y z kupiámi przeieźdźać dozwolimy [neque ... libertatis literas ... commeandi et transeundi concedimus JanStat 1038] SarnStat 1238.

a. *Przedostawać się na drugą stronę (5) : Tramitto – Przeiezdzam. Calep 1078a.*

przejeżdżać z czym (1): Iż którybykolwiek ná potym był doświádczon nád to zázakánié náłzé przeieźdźać [transeundi JanStat 1036] z kupiámi y z Zbożem którýmikolwiek do Śląfká/ zá granice królestwa náłzého: y ná gárdle/ y ná dobrách wżyfłkich ma bydź karan. SarnStat 1237.

przejeżdżać dokąd (2): SarnStat 965 cf »przez most przejeżdżać«, 1237 cf przejeżdżać z czym.

Zwroty: »w brod przejeżdżać« (1): wielka fuchość pánowála w Polfzce y w Litwie/ [...] w brod koniem przeiezdzano zá Rágneta StryjKron 652.

»przejeżdżać granicę, za granicę« = transire ultra fines JanStat (1:1): którzy przeieźdźaiąc granice Koronné/ zágrániczników gwałty y łzkody czynią SarnStat 452, 1237.

»koniem przejeżdżać« (1): StryjKron 652 cf »w brod przejeżdżać«.

»przez most przejeżdżać« (1): którzy ná łkład Krakówfki/ álbo téz przez mółt Kázimiérłki przez Kraków przeieźdźać będą SarnStat 965.

αα. [O żołnierzach: *przełamywać się przez szyk nieprzyjaciela* [co]: Wiele nikczemnych y boiázliwych ludzi sie náyduie/ którzy woýłká nieprzyaciellkié przeieźdźáli y przeieźdźáią; nie przeto żeby byli ták wielkiego łercá/ tákowého ćwiczenia/ y mocy tákowéy/ żeby sie tego śmieli ważyć/ ále że siedzą ná tákich koniach/ których ieft złto/ żeby sie przez woýłká łamáli *CerGór* 159.]

b. *Odwiedzać kolejno różne miejsca w obrębie jakiegoś terenu, objeżdżać; perequiterere Mącz, Cn (2) : Perequito, Przejeżdżam. Mącz* 107b.

[*przejeżdżać co: AktaSynod I 76 cf Szereg.*]

Zwrot: »przejeżdżać i tam i sam« (1): Alexander tedi boiąc sie przeieźdźał y tam y łam [discurrens hinc et inde] pocieszáiąc y potwirdzáiąc rycerftwo łwoie HistAl M2v.

[*Szereg: »wizytować albo przejeżdżać«: Starszy brat z radnymi towarzyszmi swymi społecznie pieczę mieć mają: [...] Wizytować albo przejeżdżać zbory, albo wespół, albo komu by to zlecono było. AktaSynod I 76.*]

2. *Jadąc mijać, nie zatrzymywać się; omijać obowiązkowy postój na szlaku handlowym (skład lub posterunek celny), pogwałcać tzw. przymus drogowy; praeterferri, praetergredi, praeterlabi, praetermeare, transcurrere praeter oculos, transvehi Cn (5) : y áby Stároftowie y Mytnicy/ którzy łtróžéy łłufznéy zániedbawáią/ y zá których przeziérániém ktoby przeieźdźał przeciwo téy wftáwie/ byli karáni winą łtá grzywien SarnStat 512 [idem] 1240.*

*W połączeniu szeregowym (1): iż miáftá które łą zá Lwowem/ iáko Hálicz/ Kołomyia/ Striy/ y infzé wsi niemáią dáléy z kupiámi ieźdźić/ iedno do Lwowa: áni máią indžie omiiác/ áni przeieźdźać/ álbo obiędźdźać *ad loca anteriora SarnStat* 1047.*

*Zwrot: »cło przeieźdźać« [o przemycie] = a vectigali solvendo dolo malo e subtrahere, legem de portorio solvendo a. ius portorii solvendi violare, portitores evadere a. fallere, portorium (pro mercibus) negare a. negligere a. non dare, telonium fraude praetervehi, vectigalem pecuniam a. pensionem dolo malo negare Cn (2): bo ná káždym cle wiécey Celnicy pokrądną/ niż ci co cło przeieźdźáią *GostGosp* 140, 140.*

3. *Jadąc wyprzedzać (1) :*

Zwrot: »naprzód przejeżdżać« (1): Praecurro, Vbiegam/ Naprzód przejeżdżam. Mącz 74d.

4. *Jeździć na koniu lub z koniem uwiązany obok dla utrzymania go w sprawności lub sprawdzenia go (1) :*

*Zwrot: »konia przejeżdżać« = inequitans equum exercere a. explorare, obequitare equum exercens a. explorans Cn (1): bo by tym kon przeigrał gdyby go częłtho nie przeieźdźał nie czyniąc mu gwalthu *SienLek* 190; [*SzczerbSpecSax* 180 (Linde)].*

[*Szereg: »przejeżdżać i próbować«: kupiecby też koniá przeieźdźał/ y próbował SzczerbSpecSax* 180 (Linde).]

Synonimy: 1. przebywać; a. przeprowiać się; b. wizytować; 2. omijać; 3. ubiegać, wyprzedzać.

Formacje współrdzenne cf JECHAĆ.

Cf PRZEJEŹDŹAJĄCY, PRZEJEŹDŹANIE